

'De dialoog met Rusland herstellen is broodnodig: net dat ontbrak 100 jaar geleden'

Dirk Rochtus

www.knack.be 13/08/2014

Glijden we in 2014 af in een oorlog met Rusland, net zoals honderd jaar geleden? Dirk Rochtus luistert bij onze oosterburen naar gezaghebbende stemmen. 'Als we één zaak uit de Eerste Wereldoorlog kunnen leren, is het wel dat alle partijen boter op het hoofd hadden en door gebrek aan dialoog bijgedragen hebben tot de escalatie.'

© reuters

Glijden we in 2014 af in een oorlog met Rusland, net zoals honderd jaar geleden? Even luisteren naar twee gezaghebbende stemmen van bij onze oosterburen.

Als er één land is dat een bijzondere relatie tot Rusland onderhoudt, dan is het wel Duitsland. Als land in het midden van het Europese continent, heeft het altijd zowel naar 'het Westen' als naar 'het Oosten' en meer bepaald Rusland gekeken. De geschiedenis kan rijkelijk getuigenis afleggen over de Duits-Russische relaties. Duitsland en Rusland konden het altijd goed met elkaar vinden totdat Duitse imperialisten en later een vanuit Oostenrijk tot rijkskanselier omhooggeklommen

individueel het in opeenvolgende wereldoorlogen in hun hoofd haalden om de Russische ruimte te willen veroveren.

De dialoog met Rusland herstellen is broodnodig: net dat ontbrak 100 jaar geleden

Ook vandaag de dag bestaan er nauwe economische en culturele banden tussen Duitsland en Rusland. De visie van Duitse politici en professoren op Rusland kan dan ook verhelderend werken. *Neues Deutschland* sprak op 9 augustus met bijvoorbeeld **Egon Bahr** (°1922).

Koning Boudewijn en Willy Brandt © BELGAIMAGE

Als adviseur van de vroegere bondskanselier **Willy Brandt** gaf hij mee gestalte aan diens *Ostpolitik*, de politiek die erop gericht was in de jaren '70 van vorige eeuw de betrekkingen tussen de Bondsrepubliek Duitsland en de Sovjet-Unie, Polen, Tsjecho-Slowakije en de DDR te verbeteren. De historicus **Michael Stürmer** (°1938) pende in *Die Welt* van 9 augustus dan weer een opiniestuk neer over hoe onze huidige tijd ontwricht is, zoals onder andere de escalatie met Rusland aantoonde.

Bahr zelf is er vrij gerust in dat uit de escalatie geen oorlog zal volgen. De beide antagonisten, de Verenigde Staten van Amerika (VSA) en Rusland, beseffen dat ze op elkaar aangewezen zijn, alleen al om de vele conflicthaarden over de hele wereldbol aan te pakken.

© Reuters

Ook de inspanningen van de Duitse kanselier **Angela Merkel** en haar minister van Buitenlandse Zaken **Frank-Walter Steinmeier** zijn erop gericht zulke '*Unberechenbarkeiten*' (onberekenbaarheden) uit te sluiten zoals die honderd jaar geleden de Europese machten in de Eerste Wereldoorlog hebben doen glijden. Bahr vindt de Russische president **Vladimir Poetin** zeker niet onbetrouwbaar. Integendeel, lijkt hij te willen zeggen, als hij erop wijst dat Poetin tijdens zijn toespraak voor de Bondsdag, het federale Duitse parlement, op 25 september 2001 de uitbreiding van de NAVO naar het oosten als een 'onherroepelijke vertrouwensbreuk' bestempelde. Volgens Bahr zou Poetin toen ook 'interessante Angebote der Kooperation' hebben gedaan, zonder dat er een antwoord op volgde. De 92-jarige Duitse sociaaldemocraat vraagt zich dan ook af wat het Westen nu eigenlijk wil: 'Sicherheit mit Russland oder Sicherheit vor Russland' (Veiligheid samen met Rusland of veiligheid tegenover Rusland)?

De wrakstukken van vlucht MH17. © REUTERS

Waar Egon Bahr het neerhalen van het vliegtuig van Malaysian Airlines (vlucht MH17) nog een element van 'Unberechenbaarheid' noemt, ziet professor Michael Stürmer daarin een 'misdaad en een metafoor van de dreigende catastrofe'. Uit zijn opiniestuk druipt het pessimisme. 2014 zou normaal een jaar van herinnering en waarschuwing moeten zijn (naar aanleiding van de herdenking van het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog een eeuw geleden), maar dreigt een 'Krisen- und Angstjahr' te worden. We kijken aan tegen een chaotische aanslepende crisis en het is niet zeker dat 'die Vernunft' (de Rede) zal zegevieren. De Eerste Wereldoorlog vloeyde voort uit het samenspel van 'stuurloosheid terwijl tegelijk de hoogste militaire macht ontplooid werd'. Ook nu zien we in oostelijk Oekraïne en in het Midden-Oosten weer stuurloosheid. Er dreigt verlies aan controle, en de autoriteit van de Verenigde Naties gaat niet verder dan morele oproepen.

Het Westen heeft Rusland aan zijn lot overgelaten na de val van de Berlijnse Muur

Waar is het fout gegaan, vraagt Stürmer zich af. Na de val van de Muur in 1989 heeft het Westen Rusland aan zijn lot overgelaten. De Sovjet-Unie viel twee jaar later uiteen, geen enkel heersend volk ter wereld heeft ooit zoveel van zijn grondgebied vrijwillig afgestaan als het Russische. Het Westen had geen oor voor de bitterheid van Rusland. De uitbreiding van de NAVO naar die gebieden die ooit tot de invloedssfeer van de Sovjet-Unie behoorden, werd gecompenseerd met de NAVO-Rusland Raad. Moskou blijft de uitbreiding echter steevast 'expansie' noemen, wat uiteraard een meer negatieve connotatie heeft. Ook dat ligt mee aan de basis van de Russische opstelling tegenover Oekraïne.

Stürmer heeft geen goed woord over voor de sancties van het Westen tegen Rusland. Ze verdiepen volgens hem het conflict en helpen Poetin het Westen te demoniseren en de schroeven in het binnenland aan te draaien. Beter is het om de contacten, ook de militaire, weer te activeren. De historicus herinnert aan de oproep van twee voormalige ministers van Buitenlandse Zaken, de

Brit **Malcolm Rifkind** en de Rus **Igor Iwanjow**, in de International New York Times van 4 augustus om de dialoog tussen het Westen en Rusland gaande te houden.

De schuld voor de crisis mag niet eenzijdig op Rusland afgeschoven worden

Beide denkers, Egon Bahr en Michael Stürmer, zijn het erover eens: dialoog is nodig, het vertrouwen moet hersteld worden. De schuld voor de crisis zou zeker niet eenzijdig mogen afgeschoven worden op Rusland. Inderdaad, als we één zaak uit de Eerste Wereldoorlog kunnen leren, is het wel dat alle partijen boter op het hoofd hadden en door gebrek aan dialoog bijgedragen hebben tot de escalatie.